

EVROPSKO USTAVNO PRAVO

© Uradni list Republike Slovenije, 2010. Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki. Tako ravnanje je, razen v primerih iz 46. do 57. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

342(4)

GRAD, Franc

Evropsko ustavno pravo. Del 1, Ustavno pravo Evropske unije /
Franc Grad. - 1. natis. - Ljubljana : Uradni list Republike
Slovenije, 2010

ISBN 978-961-204-463-3

252528640

Franc Grad

EVROPSKO USTAVNO PRAVO

Prvi del
Ustavno pravo Evropske unije

LJUBLJANA 2010

VSEBINA

Predgovor	9
I. SPLOŠNO O EVROPSKI UNIJI	11
1. Nastanek in razvoj Evropske unije	11
1.1. Evropske skupnosti	11
1.2. Evropska unija	14
2. Pravna narava Evropske unije	19
2.1. Mednarodna organizacija ali država	19
2.2. Notranja struktura Evropske unije	21
3. Položaj države članice v Evropski uniji	23
3.1. Suverenost držav članic	23
3.2. Pristop in izstop držav	26
4. Pravni red Evropske unije	28
4.1. Vrste pravnih virov	28
4.2. Pravni akti primarnega prava	29
4.3. Pravni akti sekundarnega prava	31
5. Razmerje med evropskim pravnim redom in pravnimi redi držav članic	35
5.1. Načelo avtonomnosti	36
5.2. Načelo primarnosti	38
5.3. Načelo neposredne učinkovitosti	40
II. TEMELJNE ZNAČILNOSTI USTAVNE UREDITVE EVROPSKE UNIJE	45
1. Konstitucionalizacija Evropske unije	45
2. Ustava Evropske unije	49
2.1. Splošno	49
2.2. Ustava v vsebinskem (materialnem) pomenu	50
2.3. Ustava v formalnem pomenu	53
2.4. Viri ustavnega prava Evropske unije	57
3. Razmerje med ustavnim pravom Evropske unije in ustavnimi pravi držav članic	61

4.	Načela ustavne ureditve	64
4.1.	Splošno	64
4.2.	Posamezna načela	66
5.	Elementi konfederalizma in federalizma v ustavni ureditvi	
	Evropske unije	71
5.1.	Ustavnopravna narava Evropske unije	71
5.2.	Temeljne značilnosti federacije in konfederacije	72
5.3.	Konfederalni in federalni elementi v Evropski uniji	75
6.	Ureditev pristojnosti Evropske unije	81
6.1.	Splošno	81
6.2.	Razmejitev pristojnosti	83
6.3.	Pristojnosti Evropske unije	88
7.	Demokracija delovanja Evropske unije	92
7.1.	Splošno	92
7.2.	Demokracija primanjkljaj	95
7.3.	Politično predstavništvo	97
7.4.	Udeležba državljanov	101
8.	Vloga predstavniških teles držav članic pri odločanju	
	v Evropski uniji	104
8.1.	Spremembe v razmerjih med temeljnimi organi	
	države članice	104
8.2.	Sodelovanje predstavniških teles držav članic	
	pri odločanju v Evropski uniji	106
9.	Človekove pravice	109
9.1.	Značilnosti pravne ureditve	109
9.2.	Listina o temeljnih pravicah	112
III.	ORGANIZACIJA IN DELOVANJE EVROPSKE UNIJE	123
1.	Splošno	123
2.	Načela organizacije oblasti	124
2.1.	Načelo demokracije	124
2.2.	Načelo pravne države	125
2.3.	Splošno o načelu delitve oblasti	126
2.4.	Delitev oblasti v Evropski uniji	128
2.5.	Razmerja med organi Evropske unije	131
2.6.	Značilnosti pravne ureditve organizacije oblasti	
	v Evropski uniji	134
3.	Evropski parlament	135
3.1.	Nastanek in razvoj	135
3.2.	Položaj	137
3.3.	Pristojnosti	141
3.4.	Organizacija in delovanje	144
3.5.	Sestava in oblikovanje	146

3.6.	Poslanci	148
3.7.	Volitve	152
4.	Evropski svet	156
5.	Svet Evropske unije	158
5.1.	Položaj	158
5.2.	Pristojnosti	160
5.3.	Sestava in način delovanja	161
5.4.	Odločanje	162
6.	Evropska komisija	164
6.1.	Položaj	164
6.2.	Pristojnosti in način delovanja	165
6.3.	Sestava in oblikovanje	165
6.4.	Odgovornost Komisije	167
7.	Sodišče Evropske unije	169
7.1.	Splošno	169
7.2.	Položaj in pomen Sodišča	171
7.3.	Pristojnosti Sodišča	172
7.4.	Sestava in način delovanja Sodišča	175
7.5.	Splošno sodišče	177
7.6.	Specializirana sodišča	178
8.	Drugi organi	179
8.1.	Računsko sodišče	179
8.2.	Evropska centralna banka	180
8.3.	Evropska investicijska banka	181
8.4.	Posvetovalni organi Evropske unije	182
8.5.	Evropski varuh človekovih pravic	183
8.6.	Agencije	183
9.	Sprejemanje zakonodajnih aktov v Evropski uniji	183
9.1.	Pravna podlaga	184
9.2.	Vrste postopkov	185
9.3.	Redni postopek	189
9.4.	Sprejemanje proračuna Evropske unije	191
9.5.	Sklepanje mednarodnih pogodb	192
IV.	SLOVENIJA V EVROPSKI UNIJI	195
1.	Pridruževanje Evropski uniji	195
2.	Ustavna podlaga za članstvo v Evropski uniji	196
3.	Spremembe v razmerju med državnim zborom in vlado	200
4.	Sodelovanje državnega zbora pri odločanju v organih Evropske unije	202
4.1.	Ustavna podlaga	202
4.2.	Razmerje med državnim zborom in vlado v evropskih zadevah	204

5. Volitve poslancev iz Slovenije v Evropski parlament	208
5.1. Pravna podlaga in značilnosti zakonske ureditve	208
5.2. Volilna pravica in volilni sistem	209
5.3. Volilni postopek	213
Literatura	215
RELEVANTNI PREDPISI PRIMARNEGA PRAVA	217
Iz prečiščene različice Pogodbe o Evropski uniji	219
Iz prečiščene različice Pogodbe o delovanju Evropske unije	237
Protokol (št. 1) o vlogi nacionalnih parlamentov v Evropski uniji	289
Protokol (št. 2) o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti	293
Iz Protokola (št. 3) o Statutu Sodišča Evropske unije	297
Iz Protokola (št. 7) o privilegijih in imunitetah Evropske unije.	303
Protokol (št. 8) o členu 6(2) Pogodbe o Evropski uniji o pristopu Unije k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin	305
Listina Evropske unije o temeljnih pravicah	307
Seznam relevantne judikature	321

Predgovor

Pred leti je bil v učni načrt predmeta Ustavno pravo na Pravni fakulteti v Ljubljani uveden del, ki se je nanašal na ustavno pravo Evropske unije. Za ta del predmeta sem napisal posebej tudi študijsko gradivo. Hkrati pa se je v četrtem letniku predaval izbirni predmet Evropsko ustavno pravo, za katerega smo člani Ustavne katedre Pravne fakultete izdelali poseben učbenik z naslovom Ustavno pravo Evropske unije.

V študijskem letu 2009/2010 je Pravna fakulteta v Ljubljani v okviru bolonjske reforme študija v prvem letniku uvedla študijski predmet Evropsko ustavno pravo. Ta predmet zajema tako ustavno pravo Evropske unije kot tudi ustavno ureditev Sveta Evrope, zato je v tem delu širši od omenjenega izbirnega predmeta v četrtem letniku. Zaradi tega, pa tudi zato, ker je omenjeni učbenik prezahteven za prvi letnik, se je pokazala potreba, da se za študij Evropskega ustavnega prava v prvem letniku napiše poseben učbenik. Uveljavitev Lizbonske pogodbe konec lanskega leta je to potrebo še poglobila, ker je prinesla novo temeljno pravno podlago ustavnega prava Evropske unije.

Glede na povedano je delo, ki je pred vami, prvi in največji del bodočega učbenika za predmet Evropsko ustavno pravo, ki bo obravnaval ta predmet v celoti. Upamo, da mu bo čim prej sledil tudi drugi del, ki bo obravnaval ustavno ureditev Sveta Evrope. Prvi del učbenika se torej nanaša na ustavno pravo Evropske unije in pri tem v celoti upošteva pravno ureditev, ki jo je prinesla Lizbonska pogodba. Razumljivo je, da se to delo vsebinsko in metodološko precej opira na omenjena študijska gradiva, ki so izšla v preteklih letih. Hkrati pa je pristop k obravnavi tematike prilagojen potrebam in zahtevam pravnega študija v prvem letniku Pravne fakultete v Ljubljani.

Ob tem pa je treba pripomniti, da je preučevanje ustavnega prava Evropske unije mnogo bolj zapleteno kot preučevanje ustavnega prava države ali celo primerjalnega ustavnega prava, in to ne samo zaradi pravnih in dejanskih posebnosti, ki odlikujejo to zapleteno združbo držav, temveč še posebej zato, ker je njen pravni sistem izredno nepregleden, pravna terminologija pa temu

primerna. Tako stanje še poglobljajo pomembne terminološke spremembe, ki so posledica pravnega razvoja Unije.

Čeprav je namen tega dela predvsem zadovoljiti potrebe študentov prvega letnika Pravne fakultete v Ljubljani po študijskem gradivu za predmet Evropsko ustavno pravo, utegne koristiti tudi študentom na drugih fakultetah, pa tudi drugim, ki se spoznavajo s pravno ureditvijo organizacije in delovanja Evropske unije.

Na koncu se želim zahvaliti tudi asistentu Samu Bardutzkemu, ki je pripravil seznam relevantne judikature in relevantnih predpisov primarnega prava Evropske unije.

Franc Grad